

ናቕፋ መሬት ጽንዓትን መኸተን

ብዶ/ር አሕመድ ሓሰን ድሕሊ

ናቕፋን ኩለን ከተማታትን ዓድታትን ኤርትራን መበል 45 ዓመት ዝኸሪ ሓርነት ናቕፋ 23 መጋቢት ብድምቕት አኸቢረን። ጅግና ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ አብ 1977 ንመግዛእታዊ ሰራዊት ኢትዮጵያ ካብ ከተማ ናቕፋ ሓንሳብን ንሓዋሩን ሓግሒጉ ጸራሪጉዎ። ናቕፋ አብ ታሪኽ ሓርነታዊ ቃልሲ ኤርትራ ብዘለዎ ዕዘዝ መለለይታታት አብ አእምሮ ሕብረተሰብ ኤርትራ ፍሉይ ቦታያ ትሕዝ። ስለዚ ከአ ንመገዲ መጻእቲ ወለዶታት ታሪኻዊ፣ ፖለቲካውን ወተሃደራውን ብርሃን እትልግስ ኮይና ንክትቅጽል ህዝባዊ ግንባርን መንግስቲን ፍሉይ ክብሪ ንናቕፋ ምሃቡ ዘገርም አይኮነን።

ካብዚ ቀጻልና እምበኣር፡ ከተማ ናቕፋ አብ ታሪኽ ሰውራ ኤርትራ ዘለዎ ታሪኻዊ፣ ፖለቲካውን ወተሃደራውን እምነ ኩርናዕ አሕጺርና ነቅርብ።

ቀዳማይ፡ ናቕፋ ብ23 መጋቢት 1977 ካብ ጸላኢ ሓራ ምስ ወጸት፡ ንካልኣይ ግዜ አብ ኢድ ጸላኢ ዘይወደቐት እንኮ ኤርትራዊት ከተማ እያ።

ካልኣይ፡ ወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያን ተሓባብርቱ ናይ ምብራቕን ምዕራብን ሓይልታትን ንከተማ ናቕፋ ዳግማይ ንምጉባጥ ዘካየድዎ ተኸታታሊ ፈተነታት ፈሺሉ። ከተማ ናቕፋ ድማ ንጸላኢ ዘይትድፈር ፖለቲካውን

ወተሃደራውን ዕርዲ፡ አብ'ቲ ነዊሕን መሪርን ዝተሓለለኸን ጉዑዞ ዕጥቃዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ከኣ ዘይትጠፍእ ሓባሪት ቀንዴል ብርሃን ኮይና።

ሳልሳይኛ ሚዛን ሓይሊ ንረብሓ ጸላኢ ንምልዋጥን ህላወ መግዛእቲ ኣብ ኤርትራ ንምንዋሕን ሕብረት ሶቪት ነበር፡ ደቡብ የመን ነበርን ምብራቕ ጀርመን ነበርን ኣንጻር ሰውራ ኤርትራ ተሰለፈን። ኣብ 1978 ኣብ ቅድሚ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ንከተማታትን ዓድታትን ገዲፍካ ኣብ'ቲ ውሑስ ድሕረ መስመር ናቕፋ ብምምላስ ንወተሃደራዊ ዓቕሚ ጸላኢ ደረጃ ብደረጃ ኣብ ውሽጢ ሓደ ዕቁድ ምሉእ (1978- 1988) ኣብ ድሕሪ መስመሩን ኣብ ውሽጢ ከተማታት እንኮላይ ዋና ከተማ ኣስመራን ዕዉት መጥቓዕቲታት ብምክያድ ንምድኻሙ ብዘይካ እስትራተጂያዊ ምዝላቕ ምግባር ካልእ ኣማራጺ ኣይነበረን። ኣብ 20 ግንቦት 1984 ኤርትራውያን ኮማንዶ ኣብ ማዕርፎ ነፈርቲ ኣስመራ ብምእታው 33 ወተሃደራዊ ነፈርቲ ጸላኢ ዘቃጸልሉ ስርሒት ከኣ እቲ ንሞራል ወተሃደራዊ መራሕቲ ኢትዮጵያን ዘዕረበን ሞራላዊ መንፈስ ተጋደልቲን ህዝብን ኤርትራ ሰማይ ዘዕረገን ዕዉት ብርቃዊ ስርሒት'ዩ ነይሩ።

ራብዓይኛ ደምሳሲ ሰውራዊ ግስጋስ ኤርትራ፡ ኣብ 1988 ካብ እምባታት፡ ከበሳታትን ዕርዲታትን ሳሕል ተበጊሱ፡ ንዓንዲ ሕቕ ጸላኢ ናደው እዚ ብምድምሳስ፡ ንከተማ ምጽዋዕ ኣብ 1990 ሓራ ንምውጽኣ መገዲ ከፊቱ። ድሕሪ ሓያልን ጅግንነታውን ውግኣት ግንባራት ጊንዳዕን ደቀምሓረን ከኣ ዋና ከተማ ኣስመራ ኣብ 1991 ኣብ ኢድ ሰውራውያን ተጋደልቲ ኤርትራ ኣትያ።

ድሕሪዚ ኩሉ ጽንዓት ሰውራ ዘመስከረ: ንሓይልታት መግዛእቲ ኣላሽ ዘበለን ንሓርነት መላእ ኤርትራ ባይታ ዘጣጥሐን ቃልሲ: ተወፋይነትን ጅግንነትን ዝመልኦ ታሪኽ ሰውራዊ ዕርዲ ናቕፋ: ነባሪ ዝኸሪ ንከተማ ናቕፋ ምግባር ዘይተርፍ እዩ። ህዝባዊ ግንባርን መንግስቲ ኤርትራን ዝፈጸምዎ ከኣ ንሱዩ ነይሩ። ንኣብነት፦

ቀዳማይ፦ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ድሕሪ ናጽነት ኣብ 1994 ሳልሳይ ጉባኤኡ ኣብ ከተማ ናቕፋ ኣካይዱ። እዚ ድማ ብዙሕ ትርጉም ኣለዎ። ናብ ድሕሪ መስመር ሰውራ ተመሊስካ ኩናት ህንጻት ሃገር ንምምራሕ ዘሎ ድልውነት የመልክት።

ካልኣይ፦ ኣብ 1997 ሃገራዊ ባጤራ ኤርትራ ናቕፋ ዝብል ስም ተዋሂቡዎ። ኣብ ኣእምሮ ነፍሲ ወከፍ ኤርትራዊ ዜጋ ከም ዝህሉ ምግባር ጥራሕ ዘይኮነ፡ ኣብ ልቢቲ ሓርነታዊ ጉዑዞ ኤርትራ መዓስን ብኸመይን ተበጊሱ ጽቡቕ ገይሩ ዝፈልጥ ህዝቢ ኤርትራ ንዘንተ እለት ከምትህሉ ገይሩዎ። እዚ ድማ ነቲ ኣብ ማዓመቓ ተዘክሮታት ተጋደልቲን ዜጋታትን ተኸዚኑ ዘሎ ታሪኽ ከይተዛረብና ማለት እዩ።

ሳልሳይ፦ አብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ድሕሪ መስመር ሰው-ራውያን ተጋደልቲ ዝነበረት ናቕፋ፡ ድሕሪ ናጽነት ድማ አብ መስርሕ ምህናጽ ማሕበራዊ ፍትሒን ደሞክራሲያዊ መንፈስን ዝሰፈና ምዕብልቲ ሃገር፡ ንብሉጻት ሕሉፋት ብሉጻት ተካእቲ ዝኾኑ ካድራት ዝፈርዩላ ቤት ትምህርቲ ካድር ተመስሪቱላ።

ራብዓይ፦ መንግስቲ ነቲ አብ መስርሕ ሰው-ራ ኤርትራ ወሳኒ ታሪኻዊ እምነ-ኩርናዕ ዝነበረ፡ አብ ሳሕል ከባቢታት ናቕፋን ካልእን ዝርከብ ሰንሰለታዊ አክራናትን ኩርባታትን ታሪኻዊ ዕርዲታት ሰው-ራ ንምዕቃብ ንዜጋታት ብቀጻሊ እናዘኻኸረ እዩ። እዚ ኸኣ፡ ነቲ አብ ውሽጢ ዜናዊ ከበባን ኣህጉራዊ ዝርያን ሰው-ራውያን ተጋደልቲ አብ ቅድሚቲ ብኣየርን ምድሪን ብኣዕናዊ ኣጽዋር ሶቪት ሕብረት ዝወርዶም ዝነበረ እሳተ-ጎሞራዊ መግሃር ዘርኣይዎ ጽንዓትን ጅግንነትን ታሪኻዊ ምስክር ኮይኑ ንክቅጽል ዝግለመ እዩ። እዚ ኩሎም ኤርትራውያን አብ ውሽጢ ይኹን አብ ወጻኢ ዝነበሩ ነዚ ልዑል ኣድናቕት ዝህቡሉን ዝሕበንሉን ዕርዲታት'ዚ ዑደታት ከካይድሉን ክዕቅቡዎን ግድን እዩ። ናይ ብሓቂ ኸኣ ነቲ ብደምን ንብዓትን ሓጎስን ሓዘንን ጽንዓትን ዓወትን ዝተጻሕፈ ታሪኽ ብጭቡጥ ዝገልጽ ሓቀኛ ቅርሲ እዩ።

አብ መጨረሻታ፡ ከተማ ናቕፋ ከም ኩለን ካልኣት ክተማታት ኤርትራ አብ ውሽጢ ኣጠቓላሊ ሃገራዊ እስትራተጂ መስርሕ ልምዓት ተሰላስል ኣላ። እዚ ድማ ታሪኽ አብ ሕሉፍ ዝተሓጸረ ዘይኮነስ አብ ህልውን መጻኢን ዘይነጽፍ ዛራ ምጻኑ ዝሕብር እዩ።